

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีชื่อเรียกในอดีตว่าล้านช้างหรือนครศรีสัตนาคนหุต ตามหลักฐานพงศาวดารลาว ล้านช้างเริ่มก่อตั้งขึ้นในสมัยขุนลอซึ่งได้ยึดเมืองขวาจากขุนกันรวง และสถาปนาเมืองขวาเป็นราชธานีประมาณ พ.ศ. 1300 ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเมืองขวาเป็นเมืองเชียงทอง และหลวงพระบางตามลำดับ เนื่องจากสังคมล้านช้างเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และภาษา ซึ่งความหลากหลายดังกล่าวได้สร้างปัญหาความแตกแยกให้เกิดขึ้นอยู่เสมอ ถึงแม้ว่ากษัตริย์จะมีการพัฒนารูปแบบการปกครองให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัย ตั้งแต่รูปแบบการปกครองแบบพ่อปกครองลูก นายปกครองป่าว จนกระทั่งถึงเจ้าปกครองไพร่ก็ตาม ก็ยังไม่สามารถควบคุมราษฎรให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติได้ ดังเห็นได้จากความวุ่นวาย และการพยายามตั้งตนเป็นอิสระเกิดขึ้นตามหัวเมืองต่าง ๆ จนกระทั่งพระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้าสู่อาณาจักรล้านช้างในสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม (พ.ศ. 1896 – 1916) พระองค์ทรงปกครองบ้านเมืองที่ดีและสร้างความเจริญรุ่งเรืองเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านศาสนา และพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดทางการเมืองการปกครองและวิถีชีวิตทางสังคมของคนลาวตั้งแต่นั้นมา หลักคำสอน ศีลธรรม ตลอดจนจารีตของพระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดต่อมาหลายศตวรรษ ทั้งชนชั้นปกครองและประชาชนลาวต่างนับถือศรัทธาและปฏิบัติศาสนากิจอย่างเคร่งครัด เพื่อความสะดวกในการปกครองคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ และประสบกับปัญหาความแตกแยกของคนในสังคม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาจึงได้เป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการปกครองบ้านเมือง โดยยึดถือหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาควบคู่ไปกับความเชื่อแบบดั้งเดิม กล่าวคือ อาณาจักรล้านช้างได้ใช้พระพุทธศาสนาผสมผสานกับความเชื่อเรื่องผีฟ้าผีดิน ซึ่งความเชื่อดังกล่าวอยู่ในรูปแบบของฮีด-คอง มาเป็นเกณฑ์กำหนดแบบแผนของสังคมล้านช้าง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติในสังคม¹ ซึ่งฮีด-คอง (จารีต-ครรลอง) เป็นธรรมเนียมประเพณีของคนลาวที่ประพฤติปฏิบัติตนที่ดีในสังคมลาว

ในสมัยพระโพธิสารราชเจ้า (พ.ศ. 2063 – 2090) ได้ทรงได้มีการปรับเปลี่ยนให้ชาวไพร่เลิกการนับถือผีฟ้าผีดิน และให้นับถือพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียวเพื่ออำนวยความสะดวกในสังคม การสร้างวัดและพระธาตุเพื่อ

¹ ปิยฉัตร ลินธุสอาด, สังคมล้านช้างตั้งแต่ปลายพุทธศตวรรษที่ 21 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 23, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 5.

เป็นพุทธสถานมากมายทั่วอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในราชธานีหลวงพระบาง วัดและพระสงฆ์จึงเป็นศูนย์รวมทางวัฒนธรรมและศูนย์กลางที่สำคัญของสังคมลาว² แต่ความเชื่อเรื่องการนับถือผีฟ้าผีแผ่นดินไม่ได้ถูกลบล้างจากคติความเชื่อของบ่าวไพร่พลเมืองแต่อย่างใด

ในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ทรงครองอาณาจักรล้านนาระหว่างพ.ศ. 2089 – 2090 นั้น พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านนามีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก อาณาจักรล้านช้างจึงได้รับอิทธิพลของพระพุทธศาสนาจากอาณาจักรล้านนาโดยการใช้อักษรธรรมล้านนาในการการศึกษาและเผยแพร่คำสอน แต่เนื่องจากถูกพม่ารุกราน พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชจึงทรงอพยพลี้ภัยกลับอาณาจักรล้านช้าง และได้ทรงรวมอาณาจักรล้านช้างฝ่ายเหนือและฝ่ายใต้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในช่วงที่ทรงปกครองอาณาจักรล้านช้าง (พ.ศ. 2091 – 2114) พระองค์ได้ทรงย้ายเมืองหลวงจากหลวงพระบาง (เชียงทอง) มายังนครเวียงจันทน์ และได้ก่อสร้างพระธาตุหลวงและสร้างหอพระแก้วเป็นที่ประดิษฐานของพระแก้วมรกต อีกทั้งได้ทรงอัญเชิญพระแก้วมรกตที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดบุปผาราม จังหวัดเชียงใหม่ พระพุทธสิหิงค์ (พระสิงค์) และพระแก้วขาวไปประดิษฐาน ณ กรุงเวียงจันทน์ กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่อาณาจักรล้านช้างมีความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคง ทั้งทางการเมือง การปกครอง พระพุทธศาสนา และวัฒนธรรม จะเห็นได้จากการมีวัดในเขตกำแพงราชธานีถึง 120 วัด และมีการแต่งวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามากมาย³ อีกทั้งกษัตริย์ของอาณาจักรล้านช้างเองก็ทรงให้ความสำคัญกับหลักธรรมและคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในเรื่องกฎแห่งกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และจากบันทึกของฟอน วุสต์ฮอฟ (Van Wusthof) พ่อค้าบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลันดา (Dutch East India Company) บันทึกไว้ว่า “พระพุทธศาสนาในล้านช้างเจริญรุ่งเรืองมาก พระสงฆ์ในกรุงเวียงจันทน์มีมากกว่าทหารในกองทัพของกษัตริย์เยอรมันเสียอีก วัดวาอารามใหญ่โตและงดงามกว่าที่อื่นใด การศึกษาเล่าเรียนพุทธศาสนาก็สำคัญกว่าในประเทศอื่น ด้วยเหตุผลนี้จึงมีพระสงฆ์จากอาณาจักรใกล้เคียง เช่น อุฎฐยาและกัมพูชามาศึกษาอยู่เป็นเวลา 10 – 12 ปี”⁴

พระพุทธศาสนาในแต่ละอาณาจักรเป็นเสาหลักที่มั่นคงคู่บ้านคู่เมืองมาโดยตลอด ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาในประเทศลาวได้รับผลกระทบจากสงครามและการรุกรานของอาณาจักรต่าง ๆ หลายครั้ง เช่น เมื่อพ.ศ. 2127 ในสมัยพระยาแสนสุรินทรลือชัย พม่าเข้าตีกรุงเวียงจันทน์และได้ทำลายวัดวาอารามและพระพุทธรูปมีค่ามากมาย รวมทั้งวัดองค์ที่อยู่ ต่อมาประเทศลาวถึงยุคของความแตกแยก เกิดความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ ได้แบ่งออกเป็น 3 อาณาจักรได้แก่ อาณาจักรล้านช้างหลวงพระบาง (ตอนบน) อาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ (ตอนกลาง) และอาณาจักรล้านช้างจำปาศักดิ์ (ตอนล่าง) ทำให้ประเทศลาวอ่อนแออย่างมาก

² กระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรม, ประวัติศาสตร์ลาว (ศึกคำบรรพ์-ปัจจุบัน), (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งลัด, 2543) อ้างถึงใน พระศรีธาตุ สิงห์ท่าประทุม, มณีมัย ทองอยู่, และดารารัตน์ เมตตากานนท์, “ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและพุทธศาสนาสันตมัยสังคมนิยมในลาว,” (วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2553), หน้า 75.

³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระพุทธศาสนาในประเทศลาว, (เชียงใหม่: โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, 2550), หน้า 24.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

ในพ.ศ. 2321 สยามเข้าทำสงครามกับอาณาจักรล้านช้างครั้งที่ 1 เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าตากสินไม่พอใจที่พระเจ้าศิริบุญสารแห่งอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์ได้ส่งกองทัพมากวาดต้อนและเข่นฆ่าผู้คนที่อยู่ในขอบเขตสัมมาของพระองค์ กอปรกับพระเจ้าตากสินไม่ไว้วางใจที่พระเจ้าศิริบุญสารฝากใฝ่พม่าอยู่แล้ว พระเจ้าตากสินจึงแต่งทัพเข้าทำสงครามกับอาณาจักรล้านช้างเวียงจันทน์โดยการนำทัพของสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์จนได้รับชัยชนะเหนือพระเจ้าศิริบุญสารจึงทำให้อาณาจักรล้านช้างตกอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม จนกระทั่งพ.ศ. 2369 ในสมัยพระเจ้าอนุวงศ์ (พระเจ้าไชยเชษฐาธิราชที่ 5) ซึ่งเป็นกษัตริย์ลาวที่มีความเข้มแข็งมาก ต้องการขยายอำนาจ ไม่ต้องการอยู่ภายใต้การปกครองของสยาม จึงตั้งตนเป็นกบฏ และได้ยกทัพมาตีสยาม จนกระทั่งยกทัพบุกตีถึงเมืองนครราชสีมา แต่ก็พ่ายแพ้ให้กับท้าวสุรนารี (ย่าโม) กอปรกับอาณาจักรล้านช้างหลวงพระบางยังจงรักภักดีต่อสยาม จึงได้ส่งกองทัพมาช่วยสยามรบกับพระเจ้าอนุวงศ์อีกทางหนึ่ง จนทำให้ทัพพระเจ้าอนุวงศ์พ่ายแพ้ สยามจึงได้ยึดกรุงเวียงจันทน์เป็นครั้งที่ 2 ในพ.ศ. 2370 โดยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 “รับสั่งให้ทำลายนครเวียงจันทน์เสีย” จึงทำให้บ้านเมืองและวัดวาอารามต่าง ๆ ในเวียงจันทน์ก็ถูกทำลายราบเรียบจนกลายเป็นเมืองร้างในพ.ศ. 2371⁵

ในสมัยที่ประเทศลาวตกเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส (พ.ศ. 2436 – 2496) ได้มีการแยกศาสนาพุทธออกจากการปกครองรัฐตามแนวคิดรัฐฆราวาส (État séculaire) ของฝรั่งเศส และพระพุทธรูปศาสนาที่ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นศาสนาประจำชาติอีกต่อไป เมื่อวัฒนธรรมฝรั่งเศสเริ่มแพร่เข้าสู่ประเทศลาวได้มีการจัดระบบการศึกษาแบบตะวันตก องค์การพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ และวัดก็ลดบทบาทในการเป็นที่ศึกษาเล่าเรียนและแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชนลงไป⁶ ทำให้อิทธิพลทางการเมืองและสังคมพระพุทธศาสนามีไม่มากเหมือนในอดีต

อย่างไรก็ตามในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นเข้ายึดครองประเทศลาวและอินโดจีนของฝรั่งเศส พระพุทธศาสนาในประเทศลาวจึงกลับมามีบทบาทมากขึ้นอีกครั้งในพ.ศ. 2483 ขบวนการชาตินิยมลาวได้ใช้พระพุทธศาสนาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอันหนึ่งในการปลุกระดมลัทธิชาตินิยมและการรณรงค์ต่อต้านจักรวรรดินิยมญี่ปุ่น โดยเน้นย้ำถึงจิตสำนึกด้านประวัติศาสตร์และประเพณีวัฒนธรรมของประเทศลาวที่ผูกพันกับพระพุทธศาสนามาโดยตลอด วัดหลายแห่งกลายเป็นศูนย์กลางเคลื่อนไหวเรียกร้องเอกราช พระสงฆ์คอยช่วยเหลือในการอบรมสั่งสอนให้ประชาชนเกิดความรักชาติ เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้สงครามและเจ้าอาณานิคมฝรั่งเศสกลับเข้ามาในประเทศลาวอีกครั้ง ขบวนการชาตินิยมลาวก็ยังคงดำเนินการต่อต้านฝรั่งเศสต่อไป

หลังจากที่ประเทศลาวได้รับเอกราชในพ.ศ. 2497 โลกเข้าสู่ยุคสงครามเย็นซึ่งเป็นการต่อสู้ของอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างฝ่ายเสรีนิยมกับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ความขัดแย้งในประเทศลาวระหว่างฝ่ายรัฐบาลที่อยู่ในฝ่ายเสรีนิยมกับขบวนการประเทศลาวที่นิยมคอมมิวนิสต์ก็มีการนำเอาพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการสร้าง

⁵ <https://th.wikipedia.org/wiki/อาณาจักรล้านช้าง> (สืบค้นเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2562)

⁶ ทวีวัฒน์ ปุณศรีกรวิวัฒน์, **พระพุทธศาสนาเถรวาทในลาว**, มติชน, 10 กันยายน 2549, หน้า 6.

ความนิยมในหมู่มวลชน ขบวนการประเทศลาวซึ่งถูกมองว่าเป็นคอมมิวนิสต์และไม่สนับสนุนการนับถือศาสนาได้พยายามสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนว่าจะดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาจะเคารพเสรีภาพในการนับถือศาสนาและความเชื่อของประชาชน และจะฟื้นฟูพระพุทธศาสนาโดยการปฏิสังขรณ์พระธาตุ เจดีย์ วัดวาอารามขึ้นมาใหม่จากความเสื่อมโทรมที่เกิดจากสงครามหลายครั้งดังกล่าวแล้ว และจะให้ประชาชนเกิดศรัทธาในพระพุทธศาสนาและให้ความเคารพนับถือพระสงฆ์ดังเดิม

เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ลาวได้รับชัยชนะในสงครามและมีการสถาปนาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ในพ.ศ. 2518 รัฐบาลใหม่ได้แถลงว่าพระพุทธศาสนาและลัทธิคอมมิวนิสต์มีความสอดคล้องกัน เพราะมีหลักการที่เหมือนกันในเรื่องการเน้นความเสมอภาค กล่าวคือ ไม่สนับสนุนการครอบครองทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลที่มาจากการเอาเปรียบผู้อื่น การทำให้มนุษย์พ้นทุกข์โดยการปลดปล่อยชาติและประชาชนจากการแสวงหาผลประโยชน์กดขี่ขูดรีดของพวกนายทุนซึ่งเป็นสาเหตุใหญ่ของความทุกข์ยากของประชาชน⁷ ในขณะเดียวกันประเพณีและพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาก็จะได้รับการประยุกต์ให้เข้ากับการจัดระเบียบสังคม การเมือง และเศรษฐกิจใหม่โดยมีการสอดแทรกลัทธิคอมมิวนิสต์เข้าไปในการเทศนาอบรมสั่งสอนและการประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์ด้วย

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติรัฐบาลใหม่ได้ผนึกกำลังกับคณะสงฆ์ที่เป็นฝ่ายคอมมิวนิสต์จัดตั้งองค์กรพระพุทธศาสนาสัมพันธ์ลาวซึ่งทำหน้าที่ปกครองดูแลพระสงฆ์ทั่วประเทศ ยุบเลิกนิกายที่มีอยู่เดิมทั้ง 2 นิกาย คือ มหานิกายและธรรมยุต ให้มีแต่ “สงฆ์ลาว” อย่างเดียว มีการปลุกกระดมให้พระสงฆ์ นักศึกษาและประชาชนในหลวงพระบางเดินขบวนขับไล่พระสังฆราชลาว⁸ และในที่สุดได้ดำเนินการยกเลิกตำแหน่งพระสังฆราชและตำแหน่งในคณะสงฆ์ มีการโจมตีพระสงฆ์ผู้ใหญ่ว่าล้าสมัย ไม่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติ และประพฤติตนไม่เหมาะสม⁹ องค์กรสงฆ์และชาวพุทธที่เคร่งครัดได้รับผลกระทบอย่างมาก จนมีพระสงฆ์ลาสิกขาจำนวนมากและบ้างก็หนีออกนอกประเทศ

ต่อมาเมื่อโลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ เกิดการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ในหลายประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหภาพโซเวียตที่มีอิทธิพลและได้ให้การสนับสนุนสปป.ลาวและเวียดนามอย่างมากในช่วงสงครามเย็นที่ผ่านมา การล่มสลายของสหภาพโซเวียตมีผลต่อการเมืองและสังคมลาวเช่นกัน การอบรมกล่อมเกลาลัทธิคอมมิวนิสต์ลดความเข้มงวดลง องค์กรพระพุทธศาสนา วัดวาอาราม พระสงฆ์ และศาสนิกต่าง ๆ ได้รับการผ่อนปรนมากขึ้น จนกลับเข้าสู่สภาวะปกติเหมือนในอดีต¹⁰ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพระพุทธศาสนาเป็นไปในทาง

⁷ เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน.

⁸ ตำแหน่งพระสังฆราชในปัจจุบันคือสังฆปาณธิหรือประธานศูนย์กลางองค์การพระพุทธศาสนาแห่งคณะสงฆ์ลาว

⁹ มุลมรดกชนชาติอ้ายลาว, (กรุงเทพฯ: จงเจริญการพิมพ์, อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพสมเด็จพระยอดแก้วพุทธชินราชสกลมหาสังฆปาโมกข์ สมเด็จพระสังฆราชแห่งพระราชอาณาจักรลาว) อ้างถึงใน หอมหวล บัวระภา, “พระพุทธศาสนาภายใต้อุดมการณ์สังคมนิยม 2518 – 2523,” วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, ฉบับที่ 29 (1), (มกราคม-เมษายน 2555), หน้า 201 – 203.

¹⁰ กระหวางแถลงข่าวและวัฒนธรรม, ประวัติศาสตร์ลาว (ตีพิมพ์ฉบับปัจจุบัน), (เวียงจันทน์: โรงพิมพ์แห่งชาติ, 2543), หน้า 94.

เกือบหนุ่นและส่งเสริมกันมากขึ้น รัฐบาลได้ให้การอุปถัมภ์พระพุทธศาสนาและมีการตั้งวิทยาลัยสงฆ์ที่กรุงเวียงจันทน์ ทั้งนี้เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพระพุทธศาสนามีส่วนสำคัญที่ช่วยให้พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาลใหม่ประสบความสำเร็จและมีความมั่นคงในการเมืองการปกครอง

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พ.ศ. 2534 มาตรา 9 บัญญัติว่า “รัฐเคารพและพิทักษ์ทุกกิจกรรมที่ถูกต้องตามกฎหมายของชาวพุทธและของศาสนิกชนอื่น ๆ ช่วยเหลือและส่งเสริมให้พระสงฆ์สามเณรและนักบวชของศาสนาอื่น ๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศและประชาชน”¹¹

แต่ในยุคสมัยใหม่ สิ่งที่น่าสนใจคือพระพุทธศาสนาของสปป.ลาวต้องเผชิญไม่ใช่ลัทธิคอมมิวนิสต์หรือระบอบการปกครองที่ปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนเท่านั้น แต่เป็นกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั่วโลกเป็นอาณาบริเวณกว้างอย่างรวดเร็ว และหลังไหลเข้าสู่สังคมลาวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากการพัฒนาของเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัย การเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่มีผลทำให้องค์กรทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรม และพระพุทธศาสนาก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวเองตามไปด้วย และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้ามากขึ้นมีผลทำให้โครงสร้างทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ความพัฒนาการของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลต่อวิถีชีวิตของผู้คนแบบดั้งเดิม การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางเบี่ยงเบนความสนใจและดึงดูดคนลาวหนุ่มสาวรุ่นใหม่ให้ไปสู่อื่นซึ่งทำให้ความสนใจหรือใส่ใจในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมกลายเป็นเพียงอดีตที่หลงลืมหรือการเคารพในพระพุทธศาสนาตกลงไป

จากผลงานเรื่อง “การสูญเสียวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม” ของโบรนิสลอร์ มาลินาวสกี (Bronislaw Malinowski) และโคลด เลวี-สเตร้าส์ (Claude Lévi-Strauss) ทำให้เกิดแนวคิดและตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รุนแรงจนอาจนำไปสู่การล่มสลายของสังคมดั้งเดิม เนื่องจากความเปราะบาง และความไม่ต่อเนื่องของสังคมนั้น ๆ รวมถึงการไม่ให้คุณค่า และการสูญเสียของประเพณีและค่านิยมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา อีกทั้งปัญหาของการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งเลวี-สเตร้าส์ได้เน้นย้ำถึงวิธีการการถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมจากรุ่นสู่รุ่นอย่างราบรื่น หากการถ่ายทอดวัฒนธรรมซึ่งเป็นหัวใจของการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมประเพณีในสังคมนั้นประสบกับปัญหาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็วก็อาจจะทำให้สูญเสียวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เคยดำรงอยู่ได้ พระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวมีการดำรงอยู่อย่างมั่นคงซึ่งสะท้อนให้เห็นความสำคัญของการมีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีบทบาทและการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของพระพุทธศาสนาที่มีต่อสังคม การเมือง และวัฒนธรรมในประเทศ ซึ่งต้องเผชิญกับกระแสของคลื่นวัฒนธรรมตะวันตกและวัตถุนิยมที่ถาโถมเข้ามา และการแผ่ขยายของตลาดการค้าเสรีที่จะค่อย ๆ กลืนอัตลักษณ์หรือค่านิยมทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์

¹¹ Constitution of Lao People's Democratic Republic, <http://www.politicsresources.net/docs/laoscons.html> (accessed February 10, 2016).

การพัฒนาของเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศที่ทันสมัย กระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่มีผลทำให้สถาบันทางสังคม ประเพณีวัฒนธรรม และพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนตัวเองไปตามบริบทนั้นเช่นกัน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีผลทำให้วิถีชีวิตดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไปจนอาจดึงดูดความสนใจของคนลาวรุ่นใหม่ไปสู่สิ่งอื่น และทำให้ความใส่ใจในคุณค่าของวัฒนธรรม ประเพณีและพระพุทธศาสนาลดน้อยลงไป อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันทั้งพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ วัดวาอาราม และพุทธศาสนิกชนลาวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลวงพระบางก็ยังคงรักษาประเพณีวัฒนธรรมไว้ได้อย่างดี และพระพุทธศาสนายังคงเข้มแข็งท่ามกลางความพลิกผันของโลกปัจจุบัน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาและทำความเข้าใจถึงพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างถ่องแท้และลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

นิยามศัพท์

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหมายถึงอาณาจักรล้านช้างและรวมไปถึงดินแดนบางส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยซึ่งในอดีตเคยเป็นดินแดนของอาณาจักรล้านช้าง

ยุคโลกาภิวัตน์หมายถึงยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีสารสนเทศไร้พรมแดน รวมถึงกระบวนการข้ามชาติในการเคลื่อนย้ายเงินทุน คน และการบริการที่เชื่อมโลกเข้าไว้ด้วยกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในยุคโลกาภิวัตน์
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์ที่ได้รับผลกระทบจากพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์มีขอบเขตในการวิจัยคือยุคโลกาภิวัตน์ของสปป.ลาวที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในประเทศตั้งแต่พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา และผู้วิจัยเลือกพื้นที่ลงเก็บข้อมูลเฉพาะในหลวงพระบาง ซึ่งเป็นราชธานีแห่งแรกของอาณาจักรล้านช้างในอดีต และเป็นศูนย์กลางของความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางพระพุทธศาสนาของสปป.ลาวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วัดวาอาราม เอกสาร ข้อมูล และพระสงฆ์ เณร และคนลาวที่หลวงพระบางเป็นข้อมูลปฐมภูมิเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน ตลอดจนหลวงพระบาง

ได้รับการลงทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม ที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีและสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น นอกจากนี้หลวงพระบางยังเป็นเมืองที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมค่อนข้างสูงที่เห็นได้ชัดเจนในปัจจุบัน รวมถึงได้ศึกษาเอกสารทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาทั้งที่เวียงจันทน์ของสปป.ลาวโดยทั่วไป

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้เข้าใจเรื่องพระพุทธศาสนาในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรมในยุคโลกาภิวัตน์
2. ทำให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเชิงโครงสร้างของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสบริโภคนิยมได้ส่งผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในเมืองหลวงพระบางที่เป็นเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ
3. เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเอกสารการสอน งานวิจัย และชุดวิชาต่าง ๆ ของสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. เป็นข้อมูลทางวิชาการให้กับอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา และประชาชนผู้สนใจโดยทั่วไป

